

Die Picksche Krankheit. Eine neuropathologisch — anatomisch — klinische Studie
Hermann Jakob. Springer Verlag. Berlin-Heidelberg-New York 1979, str. 110, Ryc. 40

Prezentowana książka stanowi 23 pozycję z publikowanej pod redakcją H. Hippinsa, W. Jazarika i C. Müllera serii psychiatrycznej „Monografie z pogranicza psychiatrii” wydawanej przez Wydawnictwo Springera.

Podstawową zaletą monografii jest jej oparcie na niezwykle bogatym materiale choroby Picka, obejmującym około 50 klinicznie i neuropatologicznie zweryfikowanych przypadków, jakkolwiek przedmiotem szczegółowej analizy jest tylko 27 przypadków pochodzących z najnowszych zbiorów autora. Zróżnicowanie postaci choroby i jej zaawansowania w poszczególnych przypadkach pozwala autorowi na przeprowadzenie systematycznych i bardzo dokładnych korelacji kliniczno-anatomicznych i kliniczno-neuropatologicznych, stwarzających podstawę dla własnych oryginalnych koncepcji patogenetycznych, zarówno w odniesieniu do symptomatologii klinicznej, jak i istoty procesu patologicznego. Te właśnie korelacje podbudowane gruntownym omówieniem zagadnień anatomii mikroskopowej i fizjologii najczęściej zajętych struktur mózgu, w tym przede wszystkim układu limbicznego i korowej części wężomózgowia oraz ich pogranicza i powiązań, stanowią zasadniczą część opracowania. Rozszerzają one nie tylko wiedzę o strukturalnym podłożu poszczególnych komponentów klinicznego zespołu choroby Picka, lecz również wyjaśniają rolę określonych struktur i części układu limbicznego w korelacji z doświadczalnymi spostrzeżeniami neurofizjologicznymi.

Istotna część opracowania poświęcona jest topografii procesów zanikowych mózgu w chorobie Picka oraz mechanizmom ich szerzenia się. Autor wyróżnia tzw. kluczowe obszary zaniku, stanowiące siedzibę najwcześniej ujawniającego się procesu chorobowego i wiąże z nimi wczesne, często umykające uwadze lekarza, objawy zespołu klinicznego. W późnych okresach choroby obszary te są miejscem najbardziej zaawansowanych uszkodzeń tkankowych. W dalszej kolejności omówione zostały kierunki rozszerzania się zaników tkankowych oraz tzw. obszary zaników wtórnych, od których zależy bogactwo i zróżnicowanie symptomatologii klinicznej w pełni rozwiniętego zespołu chorobowego. Przedmiotem odrębnej analizy jest udział poszczególnych strukturalno-czynnościowych układów mózgu w procesie patologicznym.

Drugim zasadniczym elementem monografii jest omówienie obrazu neuropatologicznego choroby Picka i systematyczna analiza dynamiki rozwoju uszkodzeń tkankowych. Autor zwraca szczególną uwagę na fakt, że podobnie jak stałość anatomicznej topografii zaników w mózgu, tak i stałość kolejności zajęcia poszczególnych struktur korowych stanowi wiodącą cechę obrazu patomorfologicznego choroby Picka. Najbardziej stałym i najwcześniejszym elementem uszkodzenia kory wybranych okolic mózgu jest zanik warstwy I i III przy równoczesnym zgąbczeniu warstwy II. Te właśnie cechy, a nie powszechnie przyjmowane występowanie charakterystycznych obrzmiałych komórek Picka i kul srebrochłonnych, stanowią w przeświadczeniu autora, obok topografii zmian, podstawowy i diagnostycznie zasadniczy element obrazu neuropatologicznego choroby. W dalszej części autor omawia szczegółowo typy i odmiany uszkodzeń komórkowych oraz obraz mikroskopowy i mikroskopowo-elektronowy srebrochłonnych wtrętów śródplazmatycznych. Na szczególną uwagę zasługują tu rozważania nad pato- i morfogenezą tych zmian komórkowych, które autor uważa za następstwo pierwotnego zaniku dendrytów i upośledzenia aferencji neuronów.

Przedstawione opracowanie z całą pewnością zasługuje na uwagę psychiatrów, neurologów i neuropatologów. Szczególnie zachęcam do niej neuropatologów. Może dzięki niej w zbiorach pracowni neuropatologicznych pojawią się rozpoznania choroby Picka.

Mirosław J. Mossakowski